

Голобутовський Роман Зіновійович
доцент кафедри
загальноправових дисциплін,
доктор юридичних наук

Нікітенко Дар'я Сергіївна
студентка юридичного факультету

*(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)*

ВЕРХОВЕНСТВО ПРАВА НА ЕТАПІ ДЕМОКРАТИЧНИХ ПЕРЕТВОРЕНЬ В УКРАЇНІ

Принцип верховенства права є одним із провідних елементів загальних засад конституційного ладу будь-якої сучасної демократичної, правової держави. Він являє собою похідну всіх загальних засад права; як ціннісний сплав ідей справедливості, рівності, свободи і гуманізму верховенство права формує відповідний образ правової системи і визначає ті умови, що дозволяють перетворити цей образ на реальність. Відданість принципу верховенства права - загальноприйнята в усьому світі міра легітимності уряду [1, с. 40].

На етапі демократичних перетворень в Україні відбувається переоцінка цінностей в бік природно-правових орієнтирів, у зв'язку з чим зміст права набуває нового забарвлення, що активізувало чисельні наукові дослідження у цьому напрямі. Однією із ціннісних проявів права у широкому його розумінні стало утвердження на конституційному рівні принципу верховенства права, який передбачає верховенство правового закону.

Особливо актуальність даного питання посилюється з огляду на практичний аспект, адже результати наукових пошуків щодо нового сприйняття права та його ціннісних властивостей мають стати не лише частиною сучасного законодавства, а й частиною суспільної правової свідомості. На необхідність досліджень у цій сфері вже неодноразово наголошували вітчизняні науковці, зокрема, фахівці-теоретики: Ж. Дзейко, Є. Євграфова, В. Журавський, О. Зайчук, А. Колодій, О. Скакун, С. Шевчук та ін., що й зумовлює актуальність теми дослідження. Однак практика показує, що принцип верховенства права ще перебуває на стадії свого утвердження як в плані право реалізації, так і щодо свого відображення в сучасному законодавстві, тому потребує подальших наукових обґрунтувань щодо його цінності та ролі як в суспільстві, так і в процесі правотворчої діяльності. Метою будь-якого права є реалізація його соціальної цінності в житті людини, суспільства та держави [2, с. 185].

Позиція більшості вчених полягає в тому, що розвиток доктринальних уявлень про зміст принципу верховенства права необхідно розглядати у тісному взаємозв'язку з особливостями розвитку національних правових систем, а також з урахуванням євроінтеграційних та глобалізаційних аспектів розуміння концепції та принципу верховенства права. Саме у такий спосіб і формується сучасне розуміння принципу верховенства права у європейській юридичній думці [3, с. 52].

Принцип верховенства права є однією з основних ознак сучасної соціальної правової держави, в якій право підкоряє собі державну владу, а основні права людини та її соціальна безпека становлять зміст свободи, заснованої на законах, які приймаються і піддаються зміні законним шляхом. Тобто, специфічною ознакою такої держави як вищої форми політичного буття є відповідність закону праву (правовий закон) і його верховенство.

У правотворчості, таким чином, як і у законотворчості, повинні бути відображені основні ідеї природного права, в якому поєднані усі найважливіші людські цінності [2, с. 185].

Вітчизняне правознавство визнає необхідність існування закону, правового за своїм змістом та сутністю. Сучасне розуміння права передбачає визнання людини найвищою соціальною цінністю, а забезпечення та реалізацію невід'ємних прав і свобод людини громадянина - головною метою діяльності державної влади, яка реалізує свою компетенцію тільки в межах Конституції та законів України.

По-перше, в широкому значенні - як принцип правової організації державної влади у суспільстві, так би, мовити, у сенсі «верховенства права над державою». Саме так цей принцип тлумачиться за межами континентальної моделі правової держави за посередництвом англосовітської конструкції верховенства (панування) («Rule of law»). Як результат глобальне «верховенство права» осно-

вним змістом ототожнюється з континентальною «правовою державністю».

По-друге, у вузькому розумінні, а саме у контексті співвідношення однорідних правових категорій - права та закону в системі регулювання суспільних відносин, їх ролі та місця в забезпеченні правопорядку, тобто у сенсі «верховенства права над законом». Саме на такий підхід орієнтує ст. 8 Конституції України, що закріплює визнання та дію принципу верховенства права і роз'яснює відповідно до цього його зміст: а) як найвищу юридичну силу Конституції України, яка передбачає, що закони та інші нормативно-правові акти приймаються на основі Конституції України й мають відповідати їй; б) як пряму дію норм Основного Закону країни, що передбачає гарантування звернення до суду для захисту конституційних прав та свобод людини і громадянина безпосередньо на підставі Конституції України [1, с. 41]

Верховенство права покликано бути певним стандартом не лише законодавчої діяльності, а й ухваленням судових рішень, який засвідчує неупередженість правосуддя й намагання суддів забезпечити справедливість ухваленням відповідного рішення. Звідси - принципові вимоги до рівня кваліфікації суддів, доступності до суду, належної організації системи судової влади.

Подальша розробка і втілення в суспільне життя принципу верховенства права - є необхідною умовою подальшої ефективної модернізації України, та її правової системи. Головна мета органів державної влади - модернізувати країну. І зробити це можливо лише за рахунок зміцнення демократичної, соціальної та правової держави. Шляхом формування активного і захищеного громадянина. На основі верховенства права, необхідності підсилення держави в умовах сучасної глобалізації [1, с. 42].

Узагальнюючи вищевикладене, та здійснивши аналіз категорії «принцип верховенства права» вважаємо, що його слід розуміти в контексті правового принципу, сформованого під впливом глобалізаційних, міжнародних та європейських інтеграційних процесів, що покликані забезпечувати захист визначених прав, основних свобод та законних інтересів людини і громадянина в суспільстві у взаємовідносинах з органами державної влади, рівність усіх суб'єктів права перед законом, верховенство закону в системі актів законодавства країни [3, с. 52]. Адже, саме врахування аспектів значення принципу верховенства права надасть можливість здійснити подальшу демократизацію правової системи України, реформування системи законодавства України, вдосконалення взаємовідносин з органами державної влади з метою забезпечення дотримання прав і свобод людини і громадянина. Однією із головних ознак принципу верховенства права є його засадничий характер, так як він є фундаментальним принципом для побудови правової системи не тільки нашої держави, а й європейської правової системи.

1. Хаустова М.Г. Верховенство права – як основоположний принцип правової системи України в умовах модернізації. *Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого*. 2018. URL: <http://dspace.nlu.edu.ua/handle/123456789/9382>. (дата звернення: 07.02.2021).

2. Чепульченко Т.О. Верховенство права як основоположний принцип сучасного правотворення. *ВІСНИК НТУУ «КПІ». Політологія. Соціологія. Право. Випуск 2(14)*. 2014. – URL: <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/3257>. (дата звернення: 07.02.2021).

3. Кархут О.Я. Принцип верховенства права у контексті євроінтеграції. *Право. Випуск 31'2016. Серія 18. Економіка і право*. 2016. URL: <http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/18972>. (дата звернення: 07.02.2021).

Наливайко Олег Іванович
старший науковий співробітник
секретаріату Вченої ради,
кандидат юридичних наук, доцент

Боровик Ірина Олександрівна
студентка юридичного факультету

*(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)*

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ РЕФОРМУВАННЯ ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ ОРГАНІВ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ

Державне управління – одна із головних сфер сучасного реформування в Україні. Насамперед виконавча влада підлягає змінам у наші часи за допомогою адміністративної реформи. Організація влади та реформування цієї сфери є дуже актуальними темами сьогодення.